

Unirea

Foaie bisericească-politică.

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$ an
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foarea apare în fiecare
Sâmbătă.

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia,
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirei”
în
Blaj.

Anul XV.

Blaj 28 Octombrie 1905.

Numărul 43.

Ce ne trebuesc? misiuni ori preoți?

— Articol sosit de afară. —

Cetesc cu multă plăcere rapoartele tot mai dese ce se publică în „Unirea” despre misiunile poporale. Mă bucur, căci constat, cum vorba fericitului Pontifice Piu al X-lea de a se reînoui toate intru Hristos, au aflat răsunset în șesurile adumbrate de Carpați. Mi-se înalță peptul de o sfântă emoțiune, când cetesc cum sute de credincioși grăbesc să se împărtășească din merindea eternă a Fiului lui Dumnezeu. În acelaș timp însă, fără vrere aproape, se naște în mintea mea întrebarea: proprie ce ne trebuie nouă: misiuni ori preoți? Avem oare lipsă să se țină cât mai dese misiuni în mijlocul credincioșilor, sau doară, ar fi mai bine, să avem mai buni preoți, mai credincioși păstori ai turmei creștine?

Și eu, — să nu fie cu supărare nimărui, — eu gândesc, că mai mare lipsă avem de preoți, decât de misiuni.

Iată motivele mele:

Cred, că suntem toți de acord când constat, că în s. Taină a Preoției, și respective prin ajungerea la un beneficiu eclesiastic nu

numai mijloc de trăit, ci mai vârtos misiunea sfântă de a vesti Evangelia, — de a administra Sacramentele, a lăsa cultul și gloria externă a dumnezeirii, — a conduce sufletele la Creatorul lor: cu un cuvânt — a reînoui fața pământului conform intențiunei Mântuitorului. Aceasta și așa sublimă fiind dar misiunea preotului, — cu ce drept, întreb, ține cont cutare individ la titlul, onorurile, bunurile reali ce compet singur preotului „după inima d-lui Hristos”, — cum de îndrăznește a se arăta în fața lui Dumnezeu și a lumii atare individ, care „preot” fiind nu preotește, „păstor” fiind nu își paște, nu își adapă turma?! În adevăr trebuie să se revoalte în om sângele când vezi, ce muncă gigantică trebuie să supoarte unii — alții preoți, până pot numai cu anii să aducă în ordine ceea ce a omis sau distrus antecesorii poate numai într'o clipă; te cuprinde fiori de o mânie sfântă când vezi, că ce a edificat, sădit cu multă trudă antecesorii, successorul fără inimă le ruinează, stârpește fără musturare de conștiință!

De pildă — în Biserica răsăriteană nici până azi nu e în vigoare usul, — ce zic? — *preceptul de-a predica regulat*. Pentru ce să nu o spunem? — la noi abia aude poporul predicii la sărbători mari, și arare-ori în Dumineci. Vor

fi sigur excepțiuni venerabile! Iată rădăcina tuturor boalelor sufletești! Foarte să înșeală acei preoți, cari cugetă a fi făcut destul datorințelor lor prin „măcinarea în fugă a sfintei Liturgii”, Utreniei sau Vечерней! Oh, la aceste încă ai misiune, — dar mai ai la ceva foarte esențial, a *predica*. Fără a detrage ceva din însămnătatea, majestatea Sfintei Jertfe necrunte, — nu cred să rățăcesc când afirm, că aceasta fără vestirea Evangeliului își perde toate foloasele, și întru cât aceasta Sfântă Jertfă să aduce de un preot nevrednic și un popor corupt — să comite și sacrilej — aruncându-să „pânea filor — cânilor”. Însuși dl Hristos înainte de ce ar fi întemeiat Sfânta Eucharistie — a predicat. A predicat, căci trebuia, ca din materia brută, aplicată spre tot ce e rău, diavolesc — să cioplească întâi figura măreață; {din aluatul stricat să frământa cu puterea adevărului divin pâne moale, gustoasă; să creeze din fiul peririi — fiul mântuirii; — din corpul putred — corp viețuitor, — corp, acomodat, templu a Spiritului vivificator, — corp, gata de a primi cu folos rîuri de daruri, ce se vor revărsa prin canalele cerești — prin sfintele Sacraminte. . . . Da, da; dl Hristos trebuie să-și creeze întâi o turmă bine pregătită, aptă pentru

FEUILLETON.

Poesiile lui Octavian Goga.

Ar fi trebuit să zic poate: „*poesiile domnului Oct. Goga*”, dar m'am mărginit să fiu mai scurt și să nu scriu domnul Goga, după cum nu se mai scrie astăzi domnul Eminescu, sau domnul Coșbuc.

E așa de puțin cunoscut încă acest nume, deși cercetători severi ai literaturii, i-au făcut deja loc alături de cei mai mari din poezii noastre.

Și nu e mirare. Ne-am amăgit de atâtea ori cu talente, cari „promiteau” într'una, fără să ne dea nici odată ce ne-au promis; ne-am obișnuit să vedem cum scriitorii nostri ureci încet de tot, fuștel de fuștel, scara nemuririi. Până când se ajungă în vîrî — și au ajuns abia doi, trei — umbra-trănesc și scapa harfa din mână, sau se poticnesc, și observăm abia în prăbusirea lor, că am pierdut un scriitor mare. Octavian Goga s'a avântat de tînăr la înălțimea, peste care doar Eminescu și Coșbuc de mai planează.

Slavici și Coșbuc au fost recunoscuți numai după ani de muncă literară; poeziile lui Coșbuc apăruseră aproape toate prin „Tribuna” și prin revistele de dincoace, și dincolo nu-l știea nici mama cucului, că există și el. Popoviciu—Bănățeanu a fost recunoscut de asemenea, după trecerea lui la București, iar Viad—Delamarină a trebuit să moară mai tînăr, pentru-ca critica bucureșteană să bage de seamă, că și omul acesta a scris ceva bun.

Dintre scriitorii dela noi singur Goga a fost recunoscut dincolo, așa de tînăr — scrie abia de 5—6 ani, — fără să se fi sălășluit încă în metropola culturală a Bucureștilor. (Mi-a scăpat din peană acest „încă” fatal, căci tare mi-e teamă, că și el are să ne lase!)

Volumul apărut de curund în editura „Lucesafărul”-ni ni-l presintă vrednic de cinstea, ca d. Iorga să-l numească: „cel dintâin poet al Ardealului”. Și vor putea multe să ne spună dușmanii d-lui Iorga, un lucru însă nu-l vor spune, de sigur, că adevărat d-sa nu ar fi destul de sever în materie de critică! . . .

Resfoiesc volumul, încercat, neștiind de unde să citez, ce să apreciez mai cu

dinadins, căci la dreptul vorbind, ar trebui să-l citez aproape întreg (deși „reproducerea e oprită!”) iar cât pentru apretiere, ar trebui să mă extind la un volum. Las sarcina aceasta pe sama criticilor nostri, mărginindu-ne la cadrele mele rezervate de foiletonist.

Dl Il. Chendi în volumul din urmă „Fragmente”, amintește *Apostolul și Oltul*, două dintre cele mai puternice poezii ale lui Goga, menite de a-l pune alături de marii nostri poeți. Cum articolul d-sale era scris înainte cu un an, credeu că alături de aceste poezii trebuie să se pună și altele mai recente, ca *Dela noi, Plugarii și Clăcașii*. Aceste două din urmă au acelaș sujet, și „Clăcașii” se ridică până la nivelul de bronz al strigătului de nriasă revoltă din „Noi vrem pământ” alui Coșbuc.

În deosebi *Dela noi*, scrisă din prilejul aniversării morții lui Ștefan cel mare e de o vigoare cu totul neobicinuită la poezii nostri plângători.

Acolo, departe, spre soare răsare,
În freamăt de foi din dumbravă
Pe veci catluite în marmură rece
Dorm clipele noastre de slavă.

a o putea apoi nutri cu preasfânt trup și sângele Său... Orbit de patimi trebuie să fie acela, care nu vede, că astfel are să porceadă și preotul! Și de oarece oamenii sunt muritori, se duc — mor cei instruați, vin alți neștiutori — și aceasta fluctuațiune e perpetuă —: drept aceea datorința instruirii, predicării, nu poate înceta nici pe un minut. Întreaga viața preotului trebuie să fie un șir de predici neîntrerupt, cu fapta și cu vorba. Oăci oare ce folosește sfânta Liturgie unui biet creștin, carele în ale credinței și moralului e ignorant. Pentru unul ca atare ascultarea sfintei Liturgii e numai un obicei moștenit din bătrâni, — merge și el la biserică pentru că merg și alții, dar acolo stă ori șede aproape numai ca o vită. De unde aceste? pentru că mintea le este întunecată, inima acoperită de o ceață impenetrabilă.

Precum e imposibil — excepționând vr'o abnormitate — să moară de foame cel ce se nutrește regulat — așa de imposibil mi-se pare să fie lipsă de „misiuni sacre“ acolo, unde preotul nu numai își cunoaște, dar își și exerciază datorințele. Și dacă totuși vor fi unele parohii — precum, durere, sunt — unde e urgent ajutorul extern — misiunile —, apoi nu invidiez nici decât soarta confratilor din acele parohii.

Nu misiuni dară, ci preoți adevărați ne trebuesc, — preoți, — cari să fie gata mai bucuroși a muri, decât a lăsa pe credincioșii săi fără învățătura.

Ne trebuie preoți dedicați cu trup și suflet datorinței lor și nu mercenari, cari fug cei dintâi, când văd dușmanul venind, în loc, ca apucând crucea în mână, să se pună în fruntea credincioșilor, încingându-și coapsele cu adevărul și îmbrăcând platoșa dreptății. Alt-cum în zadar vor asuda lucrătorii harnici sâmnând grâu curat, căci inimicul văzând sâmnătura nepăzită și negrijită, va arunca din belșug neghina, care crescând, va îneca firele grâului.

G. H.

Indolență și nedisciplină.

Când doctorul observă, că o bubă rea prinde rădăcini în trupul nostru, gândul lui cel dintâi e să taie aceste rădăcini primejdioase, și dacă se poate, să le nimicească de tot, ca să nu aivă urmări funeste.

Organizmul nostru național încă suferă azi de o mulțime de morburii, cari fără amânare trăbuesc vindecate, și acolo unde medicamentele nu mai ajută, trăbue tăiată rana și curățit coroul de tot ce e rău.

Indolența este una din boalele ce împedecă mai tare dezvoltarea organismului nostru. Avem o mulțime de reuniuni, cum prosperează ele oare? Să aranjază an de an petreceri și conveniri sociale, cum sunt cercetate? Ne lăudăm, că facem parte din partidul național; că suferim alături cu conducătorii noștri prigoniți și osândiți, dar, cum ne conformăm noi oare hotărârilor conferențelor noastre naționale?

Dacă tinerimea începe ceva, o parte din bătrâni stau nepăsători și zic: „tot ce

e tinăr e necopt, faceți ce-ți face, treaba voastră!“ Tinerimea în fața acestora, de multe ori își pierde curajul și zice: „nu putem face nimic, nime nu ne sprijinește!“ Și unde am ajuns? Acolo că avem puțini bătrâni și prea puțini tineri.

Cauza este indolența noastră, cu care am ajuns de poveste.

Să refer acestea mai mult la pătura cultă, la inteligentă, despre indolența poporului ar fi multe de zis, una însă cuez a afirma cu toată îndrăzneala fără teamă, că voi fi desmintit: indolența poporului, în celea mai multe cazuri, să deriva din indolența conducătorilor lui.

Un alt morb tot așa, dacă nu mai periculos este *nedisciplină*.

Este știut, că popoarele și națiunile celea mai bine disciplinate, au înaintat cu pași repezi în cultură și buna stare. Cum stăm noi în privința aceasta?

În multe părți poporul nu ascultă de preoți și învățatori; preoții și învățătorii de mai marii lor. Sunt preoți și învățatori, cari nu să știesc a critica și defăima pe superiorii lor în localuri publice, în fața străinilor.

Acesta e de neșuferit și arată o rea creștere și lipsa adevăratei culturi.

Raul cel mai mare e însă, că avem oameni cu rol de conducători, cari nu să însuflețesc și nu știu însufleți.

Sunt preoți, în fața cărora să stai smerit, ca în fața unui mucenic, și sunt preoți, cari nu sunt vrednici, că fac parte din această tagmă sfântă. Sunt învățatori, cari și-au dedicat viața întreagă cultivării poporului. Și sunt învățatori, cari nu merită ca neamul să-i mai suferă, să poarte titlul de învățătorii lui.

Acolo dormi și tu, arhangel bătrîn
Tu Ștefane, Sfânt Voevoade
Ce-ai scris strălucirea norodului tău
Cu sânge dușman de noroade.

Măria Ta! Suntem bătuti de nevoi,
La noi în zadar ară plugul,
Căci holdelor noastre cu spicul de aur
Străinul le fură belșugul.

Și lacrimi curg din ochii noștri năpătuți. Lacrimile aceste, în deosebire de văicărările poetaștrilor celor alăți sunt menite la poetul Goga, să curgă potop numai pentru ca să spele rugina de pe oțelele Voevodului, pe care îl roagă să ne trimită din împărăția lui de sus un crai mândru și tinăr, ca să le încingă iarăș.

În „Plugarii“ — creștinii cari nu au sărbătoare — cetim:

Și nimeni truda nu v'alină,
Doar bunul cerului părinte
De sus, pe frunte vă așază
Cununa razelor lui sfinte.

pentru ca iubirea fără margini a poetului pentru acești „cei mai buni copii ai firii, crescuți în lacrimi și sudoare“, să se sintetizeze în versurile din urmă, cântate în bronz:

A mea e lacrima ce-n tremur
Prin sita genelor se frânge.
Al meu e cântul ce-n pustie
Neputincioasa jale-și plânge.
Ci în pacea obidirii voastre
Că într'un întins adânc de mare
Trădește 'nfricoșatul vișor
Al vremilor răzbindoare.

După aceste versuri de bronz, urmează numai de cât cele 5—6 pasteluri, de o cla-

ritate neîntrecută. Iată cum salută poetul răsăritul soarelui în „Dimineața“:

... iar vântul pribeagul drumeț
Șfios fâlfâind din aripă,
Din doru-i nestâns și în veci călător
O doină domol înfiripă.
Și doina o cântă alunii din crîng
Și-o tremură 'n murmur izvorul
Și doina trezește și turma din deal
Și turma trezește păstorul.

Și doina se zbate și frunzele plâng
Și codrul prelung să 'nfoară
Când iată, prin neguri cu sarg străbătând
O răză solie pogoară:

Deschideți larg poarta, cărunților brazi
Să vie împăratul mării,
Să mângâie jalea nestânsului dor.
Să impace durerile firii.

Alt gen de poezii sunt cele cu sujet din satul poetului. Întâlnim aici pe popa Irimie, Dascălul, Dascălița, Laie-Chiorn, țiganul, Jupânul Barbă putrădă și fata lui Ida „cu ochi verzi ca leușteanul, cu păr roș ca cărămida“, și Anița-Crișmărița.

Asupra tuturor acestor creațiuni planează o umbră de melancolie; poetul regretă că s'a smuls din sinul acestei vieți atât de simple și atât de tihnite. Cu o ușoară muștrare le zice *bătrânilor*:

De ce m'ați dus de lângă voi,
De ce m'ați dus de-acasă?
Să fiu rămas ficior la plug.
Să fiu rămas la coasă.

Doar nici eu nu mă rătăcesc
Pe atâtea căi răslețe
Și aveți și voi în curte acum
Un stâlp la bătrânețe.

Că mă însuram când isprăviam
Cu slujba la împăratul
Doar casă aveam în rînd cu toți —
— Cum m'ar cinsti azi satul!...

Și icoana bătrânilor rămași „fără stilp la bătrânețe“, revine iarăș și iarăș în versurile din *Casa noastră, Bătrânii, Zădarnic, Pace, Părăsiți* etc.

Stânsă-i para luminării
De pe lespede de peatră
Și bătrânii bieți alături
Tot mai stau uitați la peatră

Doar târziu, când prind mai aprig
În vecini să latre câinii.
Ei tresar, să vad în față
Și plâng amândoi bătrânii.

În aerul uăbușitor al orașelor mari poetul visează, să se însoare cu iubita lui, să fie cel mai cu minte la el în sat, iar ea cea mai frumoasă:

— Copiii noștri tu să-i înveți
Credeul... Născătoarea
S'ajung să-i vad cântând pe toți
În strană, sărbătoarea.
Atuncea împăcat cu rostul
Acestei lumi deșerte.
Să mor să-mi zică satu întreg
Un: Dumnezeu să-l ierte!

În *Zădarnic*, chiar încearcă poetul să se însurie iarăș în joc cu ficiorii din sat:

Noroc, logofăți de-acum zece ani
Primiți-mă rogu-vă iarăș

Așa, m'așteptați vin și eu cu voi
Cămașa resfrâng-o de mâneci,

La alegerile de deputați, am dovedit până la evidentă, cât suntem de nedisciplinați. Preoții și învățătorii, de o parte, poporul singur de cealaltă parte, și îți creștea inima de mândrie, când vedeai preoți și învățători în fruntea poporului mergând să sărbătorească pe alesul, pe mirele neamului românesc.

Boalele acestea sunt foarte primejdioase, rădăcinile lor nisnesc tot mai afund în corpul nostru național și e pericol să ne invenineze tot sângele. Nu mai e vreme de amânat, trebuie tăiate cu cuțitul și arse cu ferul roș, ca să dispară cu totul și să nu se reslătescă. Dacă vrem să fim ceva, în lături cu nepăsarea; să ne supunem bunilor sfătuitori și să fim la postul nostru, când datorința ne chiamă. — altcum pierdem terenul zi de zi. Oile fără păstor, se împărășie și lupul le răpește!

N. F.

Afacerea „Economului” în Cluj. — Deja de mai mult timp s'au colportat prin public diferite svonnuri despre o mică criză internă, prin care trece „Economul” din Cluj, în urma pensionării directorului executiv al acestui institut, Bas. Podoabă, pensionare urmată, pecum se șoptea, din motive binecuvântate.

Ca organ pentru ocrotirea intereselor băncilor noastre, chemat a urmări cu atenție și a controla tot, ce se rapoartă la viața așezămintelor noastre financiare, am căutat a ne câștiga informații mai de aproape asupra mersului acestei crize și adevăratelor cauze ale nonelor animozități în jurul „Economului”, animozități, cari, pecum se știe, au determinat direcțiunea deja și la convocarea unei adunări generale extraordinare pe 18 Ianuarie 1906.

Informațiunile, ce ne-a succes a câștiga asupra acestei afaceri, regretabile, cu atât

Să începem alaiul, vrășmașului alai
De praznicul sfintei Dumineci.
Un pas înainte și doi înapoi
La dreapta, la stânga 'nainte
... Un pas — — — — —

Versurile săltărețe se rup aici brusc, poetul citește în ochii tuturor, că ei nu mai îl vor tovarăș, deoarece nu mai știe să joace hora. Cele patru versuri din urmă în iambi greoi, ne spun toată amărăciunea poetului pentru că el nu se mai potrivește la joc cu tovarășii lui de odată.

Altă menire i-a rânduit Dumnezeu, pe sama neamului românesc întreg.

Rămâne, ca neamul românesc să-l știe apretia și *sprizini* după merit.

A.

Cărți de rugăciuni:

ACATISTUL MIC,

sau carte ce cuprinde în sine
rugăciuni către Preasf. Născătoare de Dumnezeu leg 24 fil.

Tatăl nostru

Carte de rugăciuni,
împreună cu Răspunsurile dela s.

Liturgie, cu Troparele și
Condacele invierii și ale
sărbătorilor de peste an,
și Troparele morților. Per-
tul 32 fileri.

mai vârtos, cu cât este prima de felul acesta la băncile noastre, se pot resuma în următoarele:

Încă în vara anului curent direcțiunea „Economului” a dat de urmele mai multor iregularități comise de fostul director executiv, B. Podoabă, care între altele a încassat dela clienții băncii ea interese mai multe mii de coroane, pe cari în loc de a le administra la cassă, le-a folosit pentru scopurile sale proprii.

Constatate abuzurile, primul lucru al direcțiunii a fost — pecum nici nu se putea altfel — de a delătura dela conducerea afacerilor pe directorul abuziv, și aceasta în toată liniștea și fără alarmarea publicului, cum și era în interesul bine priceput atât a persoanei compromise, cât și a instituțiunii însăși. L-au constrâns deci pe Podoabă, să-și înainteze cererea de pensionare, împreună cu o declarațiune de asigurare, că ia răspunderea pentru eventualele pagube constatate din vina sa. Pe baza acestora direcțiunea, care a dorit însă și o aplanare pacinică a afacerii, a regulat penzia fostului director executiv, cu începere dela 10 Ianuarie 1906, și la locul devenit vacant a ales pe dl. Dr. Amos Frâncu, lucru ce l-am anunțat și noi la timpul său în aceasta Revistă.

Podoabă, însă — față de care direcțiunea „Economului” a arătat toată sollicitudinea posibilă între împrejurările date. — nemulțumit, cum se vede, cu situațiunea, în care a ajuns și crezându-se poate mai puțin vinovat, de cum de fapt este, a început să cante „aderenți” între acționari, pentru-ca cu ajutorul lor să înceneze o acțiune ostilă actualilor conducători ai „Economului”. I-a și succes, prin diferite apucături, a câștiga pentru scopurile sale un grup de acționari, unii înrudiți cu dânsul, cari în frunte cu dl. Dr. Aurel Isacu, fost president al societății (și de prezent cel mai mare inamic al băncii, cum însuș s'a declarat) și dl. Iosif Onciu, membru în direcțiune, au cerut apoi convocarea unei adunări generale extraordinare, pentru amovarea direcțiunii actuale. Cererea aceasta și convocarea le-am publicat și noi în Nr. nostru 41. dela 8 crt.

Într'aceea, cei-ce aveau pe inimă salvarea repetațiunii fostului director al „Economului” și binele (!) acestui institut, au început unelirile lor față de actualii conducători ai „Economului”, adresându-le prin rostul membrului din direcțiune Iosif Onciu, atât în noul ziar cotidian magiar din Cluj: „Az Or”, cât și în broșuri separate românești: „O rugare deschisă” plină de grave învinuiri, cari pentru un institut mai puțin consolidat și binecunoscut decât „Economul” puteau eventual avea urmări fatale.

În fața acestei situații direcțiunea „Economului” s'a văzut în sine îndemnată a eși din rezerva, ce și-a impus-o în întreaga aceasta afacere, și prin o „declarațiune” publicată în „Az Or” și în „Gazeta Transilvaniei” a desminti categoric punct de punct toate aserțiunile cuprinse în „Rugarea deschisă” a dnl. Onciu și a soților săi, ne-temeinicia cărora a constat-o ulterior — pecum suntem informați — și comitetul de supraveghiere al societății. Pentru notele personale din broșura din chestiune direc-

țiunea și-a rezervat a-și înna satisfacțiunea cuvenită pe altă cale.

După toată probabilitatea, întreaga campania contra „Economului” și a conducătorilor săi actuali, se va termina cu eșec pentru înscenatorii ei, căci direcțiunea „Economului” văzând că răspiata indulgenței sale față de Podoabă este ingratitudinea, a făcut arătare criminală contra lui, cerând tot odată sequestrarea întregii sale averi, astfel că în această afacere odioasă — pecum foarte nimerit observă un ziar magiar din Cluj — forul superior azi nu mai este adunarea generală a băncii, ci tribunalul și paragraful. Pagubele cauzate institutului prin manipulațiunile ilicite ale lui Podoabă sunt de altcum relativ nelusemnate și vor afla deplină acoperire din averea dânsului. Situația „Economului” este absolut neatinsă prin aceste manipulațiuni și institutul stă pe aceleași baze sigure și solide ca și în trecut, bucurându-se de cea mai mare încredere, atât a acționarilor, cât și a deponenților săi, cari, cu excepțiunea celor direct interesați ori seduși, au rămas cu totul impassibili față de svârcolirile fără rost ale celor câți-va malcontenti. —

„Revista Economică” Nr. 43.

CORRESPONDINȚE.

Scrisoare din Viena.

— Dela corespondentul nostru. —

23 Octomvrie 1905.

„Iată-ne cu iarna în țară” e cea dintâiu vorbă, carea o adresez „Unirei”. Cui i-ar fi trecut prin gând, și ar fi crezut vreodată, că în prima jumătate alui Octomvrie să vezi zăpadă prin livezile din jurul Vienei? Și iată că în anul acesta s'a întâmplat, și temperatura a scăzut sub zero cu done grade și jumătate! Oamenii învățați cearcă să esplice împrejurarea aceasta după niște legi fizice. Politicianii o dau pe altă coardă, și vreau să o esplice ca o avertisare, că Nemții din Austria, cu toate că ei judecă lucrurile totdeauna rece și liniștit, împrejurările, între cari se află azi patria, au să le judece cu mult mai rece, decât până aici.

Și au mult de cumpănit. Criza ungară nu se mai sfârșește până e lumea. Fejérváry s'a dus de aici cu un program bogat, care ar putea aduce țării un folos mare, de n'ar avea cusururi mai mari, și de ar fi realizabil. Nici chiar gazetele celea mai aulice nu au nici o nădejde în programul acesta. Mai ales celea catolice, cum e „Vaterland” îi și spun lui Fejérváry, că înzădar mai încearcă.

Mult au să-și frământă capul și cu Slavii de sud. Cu cei de nord au pace, căci aceștia nu se pot împăca ei între ei de loc, și astfel nici activitate comună nu desvoaltă. Cei de sud, voind să stoarcă câte și mai câte concesii dela austriaci, au compus rezoluția humană, tractează cu coaliția, vezi bine nu serios, ci numai ca să spărie pe Austriaci. Aceștia știu, că toate svârcolirile Slavilor nu sunt serioase, nici nu duc la izbândă, de aceea ca să fie comedia deplină, au trimis pe ministrul de agricultură în Dalmația, ca „să se informeze,

ce reforme agronomice au să se introducă în partea sudică a imperiului." Dar, după cum s'a exprimat un dalmatin, din informațiile acestea nu se va alege nimica.

Din 18—21 ale lunii viitoare se ține în Viena congresul catolicilor Austriaci. Vor fi reprezentate toate popoarele catolice din Austria. Pregătirile se fac deja de acum e anul, de aceea putem spera un rezultat cât de frumos. — Mult s'a scris, și s'a vorbit la noi despre un congres, mai întâiu preoțesc, după aceea mixt. Trebuie să știm cu toții, că din capul nostru nu putem face astfel de congrese, ci numai studiind modul, cum se țin acelea în Austria și în Germania, — de aceea dându-se acum ocaziune binevenită invit pe frații preoți, cari se ocupă serios, cu astfel de idei, să vină la congresul acesta. Informațiuni de bucurie „Das vorbereitende Comité des V. öster. Katholikentages“ Wien I., Bäckerstr. 14. cum și „Membrul Român“, Viena I. Augustinerstrasse 7. III. 32.

Sâmbăta în 21 l. c. a fost procesul informator a contelui Zichy Gyula, denumit de episcop la Pécs; în săptămâna aceasta va fi procesul informator a profesorului univ. Dr. Prohászka, denumit de episcop la Alba-Regală, de unde trece Dr. Várossy al Calocsa. — Puțini episcopi vor fi fost, mai ales în Ungaria, cari să fie ridicăți la episcopie dela brân negru, cum e Prohászka. E drept, că puțini vor fi și fost ca Prohászka.

La revedere!

Iob.

Misiuni populare.

A. B., în Oct. 1905.

Din 11 sara până în 14 Aug. câtră amiazi s'an ținut astfel de misiuni în Abrud (Munții apuseni). Un scurt raport — cu adănsul, că se va reveni — s'a fost făcut atunci îndată în „Răvașul“, iar altul mai lung — putem zice amănunțit și credincios, s'a făcut în „Gazeta Transilvaniei“. La cel dintâiu nu s'a mai revenit nici până acum, la 2 luni; a fost rău, că s'a trecut la ordinea zilei peste un lucru, care-și are însămnătatea sa mare, mai vărtos în învățăturile, ce se pot trage din el. De aceea mă opresc eu asupra lui, acum, după o așteptare zădărnica de două luni.

Misiunile, ținute în biserica parohială gr.-cat. din Abrud, s'an bucurat, de împreună lucrarea și povăța înțeleaptă a protopopului Ciujului: Dr. Elie Dăianu.

Au luat parte la ele popor din Abrud, Abrudsat și mai toate comunele gr.-cat., învecinate, în frunte cu preoții lor și inteligența românească din opidul Abrud. Deja sara de început din 11 August făgăduia bunul mers și sfârșit al lucrărilor, căci pe lângă mulțimea de popor era de față tot ce are Abrudul mai ales și bun. Și pășirea celui dintâiu orator: Dr. Elie Dăianu pe amvonul bisericii parohiale chează și mai mult, că și conducerea s'a pus în cele mai bune mâni. A fost un noroc, că s'a putut câștiga în Abrud chiar acela, care este propagatorul misiunilor populare în sinul poporului nostru românesc, acela, care mai curând a priceput și a pus în aplicare vorbele mari ale Preasfințitului Părinte Papa Piu al X-lea: „A înnoi toate întru Hristos.“

Iată vorba mare, dela a cărei împlinire arătăm, ca să se schimbe fața pământului, și văzând zădărnicia goanei după ale lumii acesteia nestatornice, să ne întoarcem iarăși la Dumnezeu, în carele *singur* este mântuire!

Și ce ar fi mai potrivit în scopul acesta, ca tocmai misiunile spirituale, în cari poporul și mai ales preotimea este rechemată la Hristos, „calea, adevărul și viața.“

Iată sconiul înalt al misiunilor! Și să mai încapă aci pedeci? Ele nu s'au văzut aici în locurile noastre muntoase, unde și numai o singură comună se întinde pe zeci de kilometri, căci toate își aveau la Abrud trimișii lor. Ba pe Dumineca din 13 Aug. erau gata să plede mii din comunele: Bistra, Câmpeni și Certege cu preoții lor bravi, cari lăsând munca sfântă, se depărtaseră Sâmbăta noaptea dela Abrud, ca să-și aducă credincioșii. Se și ceruse și dobândise dela Blaj, ca în Dumineca aceea s. liturgie să se poată face sub cerul liber, ca s'o poată asculta toți. Ploaia torențială însă, ce s'a descărcat asupra noastră, ne-a lipsit de fericirea de a ne închina așa înălțător, pecum doriām, lui Dumnezeu. A trebuit deci să rămânem tot numai cei de mai înainte, bucurându-ne cu toții de darul bogat, revărsat din cer după atâta secetă în natură.

Predici la misiuni au ținut: Dr. Elie Dăianu 4 Ales. Papiu (Bistra) 1. Petru Simu (Câmpeni) 1. Arion M. Popa (Bucium-șasa) 2. Ioan Bălan (drd. Viena) 1, Ioan Is. Tordai (Ofenbaia) 1. și Nic. Ungurean (Mușca) 1.

Învățămintele scoase din forma acestora este, că niște schițe cel puțin ar face cel mai bun serviciu celor ce se vor angaja în viitor la ținerea de misiuni populare în diferitele locuri. S'ar păstra astfel o uniformitate dacă nu mai mult. Și să sperăm, că Dr. Dăianu va aduce și jertfa aceasta, dacă nu singur, în colaborare cu alți membri distinși din clerul bisericii noastre! E o chestie de înaltă onoare a acestei biserici! S. Ignățiu de Loyola a dat modele de exerciții spirituale în mâna clerului unei biserici universale!

La ascultarea mărturisirilor, pe lângă unii din preoții de mai sus, au luat parte și următorii: R. Marcu (Bistra), Iosif Arieșan (Certege) și Nic. Coroiu Ponoreanul (Ponorel). S'au mărturisit la 300—400 credincioși, primind s. cuminecătură cam 200 în Abrud, iar ceilalți în bisericile lor de acasă.

Misiunile s'au încheiat Luni în 14 Aug. cu servirea parastasului la mormântul fostului paroh și vice-protopop on. în Abrud: Alesandru Ciura, când tot în cimiter s'a făcut o comemorație și la mormântul neuitatului: Alesandru Filip, fost membru în comitetul central al partidului național și unul din cei mai aleși bărbați ai neamului.

Distinsa văduvă a acestuia, dna Ana Filip și cu nepotul Dr. Laur. Pop. în tot decursul misiunilor, au și învrednicit pe oaspeții străini de cea mai gingașă atențiune și în deosebi pe dl Dr. Dăianu — oaspe stabil la dânsii.

În fine nu pot încheia fără de a aminti cu regret, că pe când ținuta misiunilor noastre era și reținerea dela Maria Radna, unul din confrății nostri preoți, chiar printre noi a trecut într'acolo fără de a o ști noi aceasta, decât mai târziu din alții. *Medice . . . !*

Întâiu noi, ministrul altarului, să ne înnoim întru toate în Domnul, ținând ne-

clintii la învățătura și așezămintele nestricate ale bisericii noastre. Atunci abia vom ajunge, ca unele lucrări de năimiți, ce s'au încuibat la noi în biserică, să se șteargă pentru totdeauna și să nu se mai facă ceremonii, contrare cu totul dogmelor catolice....

Eremitul.

Convocare.

În sensul §§-lor 25 și 27 din Statutele „Reuniunii învățătorilor din Arhidieceza gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș“ se convoacă

Adunarea generală

a Reuniunii la Blaj, pe zilele 8 și 9 Noemvrie st. n. 1905, pe lângă următorul

PROGRAM:

Sedința I.

Ordinea de zi:

1. La 9 oare a. m. participarea în corpore la serviciul divin în catedrala Metropolei.
2. La 10^{1/2} oare a. m. deschiderea adunării generale.
3. Constatarea membrilor prezenți.
4. Raportul comitetului central despre activitatea reuniunii în anul expirat.
5. Raportul cassarului.
6. Raportul bibliotecarului.
7. Raportul comitetului redacțional al organului reuniunii „Foaia Școlastică.“
8. Exmiterea comisiunilor:
 - a) pentru examinarea rațiociniului pe anul 1904/5 și a proiectului de budget pe anul 1905/6.
 - c) pentru examinarea raportului comitetului redacțional.
9. Propuneri eventuale.

Sedința II.

Ordinea de zi:

1. Raportul comisiunilor exmise în sedința primă.
2. *Discușiune asupra manualelor de școală folosite în școlile primare din Arhidieceza.*
3. Fixarea teselor pedagogice științifice pentru proxima adunare generală.
4. Desbaterea propunerilor întrate la biroul central în sensul §. 29 lit. c. din statute.
5. Dispozițiuni pentru verificarea procesului verbal.
6. Închiderea adunării generale.

Blaj, din sedința biroului central ținută la 30 Septemvrie 1905.

George Muntean,
președinte.

Petru Ungurean
secretar I.

Dare de samă și mulțămită publică.

Cu ocaziunea petrecerii aranjate de inteligența română din Vidrasen, la Sântă Marie, 28 August n. 1905. au intrat dela Preastimații oaspeți suprasolviri benevole, cărora le exprimăm și ne această cale sincerile noastre mulțămiri:

Domnii frații Bratu, arendatorii domeniului Șulațian din loc 16 cor. 80 fil., Măjăi Ferencz, not. cere. B. Beșinen 2 cor. 40 fil., Valeriu Platon, învăț. Lăscud 40 fil., Vasiliu Cioban, învăț. Mădăraș 40 fil., Augustin Pop, învăț. Șența 40 fil., Vasiliu Costea, învăț. Subpădure 40 fil., Ioan Roman, stud. sextan 40 fil., Filon Roman, red. abs. 40 fil., ambii din Uroi, Elie Lupu, paroh, Balintfalău 1 cor., Familia Precup, Șența, paroh 1 cor., Familia Socol, proprietar, Uroi 3 cor., Dumitru Sămărghitan, paroh, Orba 1 cor., Familia Voda, paroh, Vaidei 1 cor., Georgiu Dănilă, paroh, Bonyha 1 cor., Emil Galea, comerciant, Korod-Sănuartiu 2 cor. 40 fil., Ilariu Nicoară, cancelist, Teaca 1 cor., Familia Orbean, paroh, Iclânzet 1 cor., Aurel Oros Rusu, proprietar în loc 2 cor. 40 fil.

Prin postă am primit dela marinimoșii domni: Nicolae Oprean, comerciant în Maros-Vásárhely 2 cor., Ștefan Stoicovici, paroh, M.-Cristur 2 cor.

Venitul brut 139 coroane, din care substragându-se spesele avute, rămâne un venit curat de 66 cor. 76 fil., din care în ziua următoare s'a comandat pe sama școlii din loc recunoscutele necesare de învățământ.

În fine aducem tuturor Preastimaților domni și doamne, cari au binevoit a ne onora cu prezența lor, mulțămitele noastre sincere.

Vidrasău, la 28 Septembrie 1905.

Comitetul aranjator.

Tipicul bisericesc.

Preavenerat Cler Român!

În anul 1886. am edat „*Tipicul bisericesc*“.

Acel opșor a fost foarte bine primit, căci cuprinde multe îndrumări folositoare, atât pentru preoți cât și pentru cantori.

În prefața opului mi-am exprimat speranța, că cu timp se va eda un tipic bisericesc complet; însă edarea se întârzie, iar *Tipicul meu* se cere din zi în zi; drept aceea m'am decis a scoate din acel op o edițiune nouă, pentru care mă rog mai ales de frații protopopi, să binevoiască a recomanda opul preoților, docenților și cantorilor.

Prețul opului îl defig la 2 coroane și 20 fileri, și-l voi trimite francat.

Prenumeratiunile să se însinue la subscrierul și la oficiile protopopești. Colecțanților dela 10 exemplare voi da unul rabat.

Dacă voui dobândi prenumerații îndestulitori, opul va ieși de sub tipar cât de curând.

Prenumeratiunile mă rog să se trimită până în finea lui Octombrie.

Din opurile mele să mai afli: „*Tipicul preoțesc*“ cu 50 fieri exemplariul. Un opșor de mare folos pentru teologi și preoți tineri. Apoi „*Viața sfinților*“ cu prețul scăzut dela 6 cor. la 3 coroane.

Cu adâncă stimă.

Sigetul Maramurășului (Máramarosziget) la 30 Septembrie 1905.

Tit Bud,
parohul Sigetului, Vicarul
Maramurășului.

Cătră P. T. Cefitori!

Apropiindu-să sfârșitul anului venim a rugă cu toată onoarea pe On. nostri abonenti, cari să află în restanță cu abonamentul, de pe anii trecuți, cât și de pe anul acesta, — să binevoiască a ni-l trimite fără amânare, pentruca foaia să-și acopere spesele sale cu tipărirea și edarea ei.

Administrațiunea.

Noutăți.

Din Arhidieceză. Demetriu Cuteanu, protopopul Cichindealului, la cererea proprie, a fost trecut în deficiență cu ziua de 1 Ian. 1906. — Nicolau Ticaciu, capelan în Săcădate a fost numit administrator parohial. — Simeon Moldovan, paroh în Noul-săseș, a fost numit administrator protopopesc al Cichindealului.

Hymen. Ioan Dedrețian, teolog abs. și Aurelia Rațiu, anunță serbarea cununiei lor, ce se va celebra Duminică în 5 Nov. n. a. e. în biserica gr.-cat. din Filpișul-mic.

Concurs. Până la 15 Nov. n. e deschis concurs pentru ocuparea parohiei *Asinip*, din districtul protop. al Aiudului. Emolumente: case parohiale nelocuibile. Edificii economice. Porțiunea canonică peste 20 jugh. Lectical și stolele îndatinat. Venitul congrual socotit în 45188 coroane.

Congregația comitatului Alba-inferioară e convocată în ședință ordinară pe 30 crt. La ordinea zilei 160 puncte, dintre cari aproape 40 sunt adrese de a comitatelor, pentru ori contra guvernului, pentru coaliție, pentru rezistența pasivă, pentru apărarea constituției, pentru sufragiul universal ș. a. Ar fi de dorit, ca membrii români să se prezinte în număr cât de complet.

Proteste antigreco. În Brăila s'a ținut un mare meeting de protestare contra atrocităților grecești din Macedonia. Deși aci se află cea mai mare colonie grecească în România, și deși la meeting se adunase imens public, totuși nu s'a întâmplat nici un scandal.

Internatul de fetițe a primit dela Nicolae Pop, Blaj, 7 cor. și dela A. C. Domșa, Blaj, 7-44 cor.

Constituire. Societatea bisericască-literară „Alexi-Șincal“ a teologilor din Gherla s'a constituit pe anul școlastic 1905/6 în ședința ținută sub presidinț Magnificului și Reverendissimului Domn Ioan Georgiu, canonic și rector seminarial, la 5 Oct. n., fiind de față și Clarissimul Domn Dr. Victor Bojor, prof. și conducătorul societății, în modul următor: Președinte: Traian Trușas, teolog anul IV. Vice-președ.: Vasile Hossu, teol. an. IV. Secretar: Cecilin Demian, teol. an. III. Controlor: Ioan Brehaița, teol. an. IV. Cassar: Alexandru Maxim, teol. an. III, Bibliotecari: Ioan Pop și George Pop, teologi an. III. Notar: Mihail Someșan, teol. an. II. Arhivar: Pompeiu Vlăduț, teol. an. II. — Membri în comisiunea literară: Tit Bud, teol. an. IV. Alexandru Murășan, teol. an. IV. Alexandru Mihalea, teol. an. III. Ioan Kováts, teol. an. II. Vasile Szabó, teol. an. II. Nicolau Juhász, Paul Fetti, Patrițiu Trușas și Ștefan China, teologi an. I.

Aviz. P. T. Acționari ai institutului de credit și economii „Câmpiana“ cu sediul în Mociu, prin această sunt rugați a achita a 5-a rată din prețul acțiunilor. — *Diracțiunea.*

Contribuțiunea directă după porțiunea canonică preoțescă. În sensul rezoluțiunii Judecătorei reg. administrative ddo 10 Main 1905. Nr. 1305 are să se compute în duplu beneficiatului la statorirea listei viriliștilor din reprezentanța comunală, nu numai în cazul când o plătește beneficiatul, ci și atunci, când această contribuțiune o plătește biserica în locul lui. Motivele sunt, că în sensul legilor vigente, darea imobilelor cade în sarcina individuală a usufructuariului; fiind usufructuariul beneficiului parohial respectivul preot: contribuțiunea obvenitoare pe imobilele, ce aparțin beneficiului se prezintă, ca dare personală. În consecința această, contribuțiune trebuie să se compute în favorul preotului la statorirea listei membrilor după dare ai reprezentanței comunale în sensul art. de lege XXII—1896, § 33. Nu împoartă, că darea o plătește biserica în locul preotului; căci din punctul de vedere a drepturilor comunale împreunate cu sarcina contribuțiunii decisiv e, că darea în sensul legii în sarcina cui cade; și pentru aceasta nu se poate lua în considerațiune, dacă faptele solvirea dării în virtutea cutărui acord, o ia altul asupra-și și respective biserica.

Convocare. Pentru a lua hotărâri privitoare la situația politică de azi, convocăm pe toți locuitorii de pe teritoriul cercului electoral al Sebeșului la *adunarea populară*, carea să va țină Duminică în 29 Octombrie n. la oarele 12 în piața mică, sub ceriul liber din Sebeșul-săseș. Program: 1. Discuțiune asupra stării generale politice. 2. Desbaterea și luarea unui conclud asupra votului universal. Sebeșul-săseș, la 23 Octombrie 1905. — Ioan Bojița, Dr. Nicolae Lazar, Dr. A. Stravoiu, C. Crețoescu, George Tătar.

Mulțămită publică. Subscrierul și pe această cale își exprimă sincerile mulțămiri față de distinșii și marinimoșii domni, cari prin obolul lor au binevoit a ajutama „Corul băieților gr.-cat. din Lugoj“. Il. Sa Dr. Dem. Radu, episcop, a dăruit 20 cor., Il. Sa Dr. Vasile Hossu, episcop 18 cor., Dl I. Pocol, proprietar de mine 20 cor., Revrs. Nicolau Nestor, canonic 11 cor., Dl Dr. Teodor Mihali, deputat 10 cor., Dna Iuliana Habor 10 cor. 40 fil., Il. Sa Ioan Borog, canonic 4 cor. Clar. Dr. Danil Fireza, secr. episcop. 3 cor., Dl Dr. Isidor Pop, advocat 2 cor., Dl Axente Țaran, preot 3 cor. și Dl Valeriu Giurgiu, preot 1 cor. Tot odată mulțămesc și Dni Dr. Aurel Ciupe, advocat în Lugoj, pentru cele 2 statuiete, dăruite de Dsa școlii noastre. Dumnezeu să resplătească binefăcătorilor! Lugoj, la 19 Oct. 1905. — Ioan Ienea, cleric abs. și învățator.

Necrolog. † Victoria Lupan născ. Zoicaș, sotia preotului Nicolae Lupan din Chiuzbaia, după grele suferințe, provăzută cu s. Sacramente ale moribunților, și-a dat nobilul și blândul său suflet în mâinile Creatorului, la 25 crt., în anul 44. al vieții și 24. al fericitei sale căsătorii.

Odihnească în pace!

AVIZ!

Pâne bună, jime și chifti gustoși cine vrea se mănca să se adreseze cătră noua franzelărie, care s'a deschis cu ziua de azi în Piața Nr. 12. Făină bună, pregătire și lucru curat. — Să primesc comande pentru ori-ce fel de torte, colaci și aluate.

Cu stimă:

(26) 2—5

Ioan Simtion,
franzelar.

PARTE SCIINTEFICĂ-LITERARĂ.

Hipnotizmul.

(Continuare).

În anul 1878 începură să hipnotizeze și francezii, și încă în mare. Primul hipnotizator mai celebru era *Charcot*, medic la clinica *Salpêtrière* din *Paris*, și profesor de boalele nervoase. El hipnotiza în diferite forme. Câte odată puneă mâna pe pulsul persoanelor histerice și li-se uita fix în ochi; de altădată le puneă ca ele înseși să se uite fix la vreun obiect strălucitor. După el și împreună cu el hipnotizau și alți medici dela *Salpêtrière*: *Richer*, *Regnard*, *Bourneville* etc. Efectele la cari au ajuns ei, *Richer* încă le reduce la 3 clase în opul său: *Grande Hystérie* și anume: *le-targie*, *catalepsă* și *somnambulism*.

Dela *Charcot* hipnotizmul se lăți în întreagă Franța. — Celelalte țări încă și-au avut hipnotizatorii lor.

Italia a avut pe medicul *Zanardelli* în *Roma*. El hipnotiza pe la 1887. Subiectul, asupra căruia își făcea experimentele, era muere-sa: *Emma*. O hipnotiza așa, că îi apăsa degetele cele mari, uitându-să fix la ea, apoi dispunea să se zică ceva pieză muzicală: și *Emma* era hipnotizată. Aceleași fenomene ca și la hipnotizații de *Charcot*. Alți hipnotizatori italieni mai erau și sunt de ex. prof. *Lombroso* din *Turin*, belgianul *Donato*, care hipnotiza pe binele teatrelor din *Turin*, *Milan*, și de pe airia. Cest din urmă încă hipnotiza așa, că prindea pulsul individului și apoi i-se uita fix în ochi.

În *Germania* hipnotiza danezul *Hansen*, căruia poliția din *Prusia* îi interzise hipnotizarea (1880). Tot pe timpul acesta (1880) hipnotiza și *Dr. Heidenhain* în *Breslau*.

În *Austria* a hipnotizat danezul *Hansen*, pe care și aici l'a oprit poliția de a mai hipnotiza, la raporul făcut de prof. *Hoffmann* (1880). La noi în *Ungaria*: *Högyes* și *Laufenauer*.

Ba până acolo au ajuns lucrurile, cât astăzi se dau și cazuri de autohipnotizare. Medicul italian *Dr. Silva* raportează medicului *Dr. Mosso*, că o anumită muere voia să fie hipnotizată mai des, ca să nu simtă durerile morbului. Într-o bună dimineață apoi află ea însăși metoda de a se hipnotiza. Se uita îndelungat la un bumb de metal, ce era la căpătâiul patului, și rămânea hipnotizată. ¹⁾

Astfel stând lucrul cu hipnotizmul acesta, numit fiziologic medicii și bărbații de știință au început, deja de mult, să se ocupe cu explicarea lui. Ei toate vreau să le explice pe cale naturală. Și fiindcă în explicarea aceasta se împedea de unele fapte superioare sau preternaturale, cum ar fi fenomenele din vederea clară și cele din extazul magnetic: *cunoașterea gândurilor*, *spunerea întâmplărilor depărtate*, etc., de aceea unii din ei neagă categoric existența fenomenelor acestora; iar alții admitându-le, fac deosebire între *hipnotizmul genuin* (*hypnotisme franc*), și hipnotizmul împreună cu fenomene preternaturale. Sub hipnotizmul genuin înțeleg ei numai fenomenele fiziologice ale lui, sau fenomenele elementare, iar fenomenele preternaturale le socotesc ca streine. Distincția aceasta a introdus-o călugărul dominican *Coconnier*, în opul său *L' Hypnotisme franc*, *Paris*, *Lecoffre* 1897. De părerea aceea e și citatul medic *Dr. Lapponi* în opul citat pag. 140.

Noi vom expune mai întâi faptele hipnotice inferioare admise de toți, apoi vom cerca să vedem, că oare sunt și fapte superioare sau preternaturale în hipnotizmul?

Înainte de aceea însă trebuie să fac o observare. Hipnotizmul de astăzi să nu creadă nime, că ar fi o invenție a timpurilor noastre. Fenomenele lui au fost cunoscute și în lumea veche. *Mezii* și *Persii*, *Brahminii* din *India* și preoții *Egyptului* au cunoscut pe deplin statul hipnotic, și manovrele prin cari se putea ajunge la el. Probabil că toate acestea erau cuprinse sub numele de *magie* (preoție, înțelepciune). Vindecările miraculoase, cari se făceau în templul *Serapis* din *Egypt*, cu unele boale nervoase, se efectuiau cu ajutorul hipnotizmului; iar pe papirul magic: *Harris*, sunt descrise cu deamăruntul toate ceremoniile de hipnotizare. N'au fost ignoranți în ale hipnotizmului nici preoții *Greciei*, ba se pare că se hipnotizau și *Sibilele*, când preziceau viitorul, după ce erau cuprinse mai întâi de convulziuni. ²⁾

¹⁾ *Dr. Mosso*, *N. Antologia* din *Roma*, fasc. 16 Iunie 1886.

²⁾ *Dr. C. Conca*, *Isterismo e Ipnatismo*, *Napoli*, *Pignataro* 1888 pag. 48.

Articulul II.

Fapte hipnotice inferioare.

Existința faptelor hipnotice, și în special a celor inferioare, nu se poate trage la îndoială decât poate numai de acela, care n'ar da nimica pe mărturisirea, fie cât de universală a omenimei, și ar admite numai ceea, ce însuși ar vedea. Criteriul acesta însă nu se poate admite, ci dacă despre un fapt oarecare mărturisesc mai mulți indivizi demni de credință, va trebui să-l admitem și noi, cu toate că ni-s'ar părea incredibil; căci altcum s'ar găta cu toată certitudinea istorică.

Și tocmai așa stă lucrul cu faptele hipnotice. Despre existența lor mărturisesc sute și mii de medici. Existența lor nu o trag la îndoială; din contră cercă modul cum le-ar putea explica, așa că în timpurile mai nouă s'a născut o întreagă literatură hipnotică. Despre ele vorbesc decretalele congregațiilor din *Roma*, cari văzând mulțimea întrebărilor, ce li-se puneau din din toate părțile lumii, se văzură obligate să se pronunțe prin un decret general în chestia hipnotizmului sau al magnetizmului animalic. Despre ele vorbesc în fine legislativele țărilor, cari din incidentul faptelor hipnotice statoresc legi nouă.

Din multele cazuri, câte se referesc, și cari după părerea auctorilor ar fi cu miile, voi cita numai unele.

1. În locul prim fie faptele hipnotice impuse de hipnotizatoriul belgian *Donato*, carele hipnotiza pe binele teatrelor din capitalele Europei. Hipnotizările lui erau așadar publice, și la ele luau parte și medici. În anul 1886 el hipnotiza în *Italia*, și mai întâi în *Turin* pe bina teatrului *Scribe*. Subiectele lui erau tineri robuști. Le prindea pulsul pe câte-va momente, apoi se uita fix în ochii lor. Cei mai mulți i-se supuneau, adormind. Erau însă și de aceia, cari nu adormiau — *subiecte refractare* — cu aceștia nu se mai ocupa. Pe cei adormiți îi trezia apoi, și îi lăsa să meargă fiecare la locul său. După ce avea acum mai multe subiecte potrivite pentru hipnotizmul, îi chema pe unul câte unul, ori pe mai mulți deodată. Cu un gest ori cu un simplu cuvânt îi băga din nou în letargie. Apoi începea să le comande, prin gesturi, diferite acte. Le dispunea să sară, să joace, să coasă etc. Trezia în ei percepțiune de căldură mare, și numai de cât îi vedeai scoțindu-și batistele și ștergându-se de sudori, și aruncându-și hainele una după alta; apoi îndată dispunea senzațiuni de frig, și ei își reluau hainele aruncate, ba se acățiau și de ale vecinului. Erau conduși de o forță, căreia nu i-se puteau împotrivi. Și după ce distrăseseră publicul în deajuns, *Donato* îi trezia prin o simplă suflare în față. Înșelăciune nu era la mijloc. Martor ne este prof. *Morselli*, directorul sanatoriului din *Turin*. „Experimentele lui *Donato*“, zice el ¹⁾ „sunt îndeplinite după părerea mea, cu o sinceritate deosebită, fără înșelăciune; și subiectele sale, pe cari de altcum cu toții le cunoaștem, încă nu se prefac.“

Aceleași experimente le-a repetit *Donato* și în același an pe bina teatrului filodramatic din *Milan*. Aci după ce își alegea subiectele, hipnotizându-i și deshipnotizându-i, îi chema din nou, câte trei, câte șese ori câte zece. Ei nu voiau, dar el îi privia în ochi, și îndată cădeau în letargie. — De altmintea *Donato* a mai hipnotizat și pe alții, în contra voinței lor. Așa a făcut cu un ofițer, despre care scrie *Dr. Ces. Lombroso*. ²⁾ Pe acesta îl hipnotizase o dată. Acum îl invitase pe oara cutare, să-l hipnotizeze din nou. Ofițerul refuză invitarea. Dar cu toate acestea, când sosi oara, el să scoală să fugă la *Donato*. Camerazii îl desfătuiesc. El să mănție, se zbate. Îl rețin cu forța, și el cade în letargie. — Dar să mă întorc la firul întrerupt. După ce îi hipnotiza, chiar și în contra voinții lor, le comanda diferite poziții și acte curioase, fără să zică vre-un cuvânt, numai prin semne; și ei să supuneau. Pe unul l'a făcut să simtă o durere acută de dinți, pe altul o durere de stomac. La un al treilea i-a dispus să coasă haine, la un al patrulea i-a spus că va muri curind. Și acesta sermanul, se apucă și își scrie testamentul: „Tot ce posed, las moștenire iubitului meu frate...“, apoi dându-se în mână un ziar îndoit, și-l înfige în pept, și cade jos ca mort. În tot decursul hipnotizării ei nu vedeau alta, decât un punct luminos, chiar și când *Donato* era la spatele lor. Mintea le era întunecată, dar nu de tot. Știau ce fac, dar numai ca prin vis. După ce se treziau din hipnoză, unii să simțeau târbăciți, alții amețiți, unii oboșiți ca după o muncă grea, alții cu dureri de cap, cari însă nu țineau mult. ³⁾ (Va urma.)

¹⁾ *Gazzetta letteraria* din *Turin* nr. din 1 Maiu 1886.

²⁾ Studi sull' ipnotismo, Torino 1886 pag. 20.

³⁾ Ziarul „Italia“ în mai mulți numeri din Maiu 1886.

Căsătoria preacuratei fecioare

MARIA cu s. IOSIF.

(Continuare.)

Însă dacă această condițiune nu o luăm ca și o învoire premergătoare, ci ca un *modus* pus deodată cu contractul de căsătorie, atunci conținerii căsătoriei deodată în unul și același act își imprumută potestățile reciproce de drept preste corpul său și tocmai prin aceea întemeiază legătura, prin care ambi formal (in actu primo) să ridică la aceea unire, în care stă esența adevărată și deplină a căsătoriei,¹⁾ însă deodată abzie de exercierea dreptului său, carele își are baza în aceea potestățile reciproce (potestas mutua). Ca și când pentru exemplu ar cumpăra cineva o casă și încă în contractul de cumpărare ar ceda folosirea aceleia mai departe vânzătorului. A susține că nu să poate uni votul sau propusul irrefrangibil cu adevărată căsătoriei, nu ni-se pare de loc motivat.

Adevărată căsătoriei mamei lui Dumnezeu, să mai razămă în urmă pe toate acele motive interne, cari le înșiră în comun părinții și esegeții mai târziu, când scrutează după cauza, pentru ce sfântul Iosif preste tot a fost chemat la comunitatea de viață cu mama lui Dumnezeu. Sfântul Thoma le înșiră pe acele după categorii, *propter Christum, propter matrem, propter nos* cu o genială scurtime.²⁾

Deși afară de mai mulți eretici să pot enumăra încă și uni părinți, cari combat căsătoria mamei lui Dumnezeu, totuși nu se poate nega, cumcă combatere acestora apare cu totul problematică, cu atât mai vârtos, că multe locuri din sfînții părinți în fond totuși nu neagă căsătoria, și mai mult voesc a deschide cugetul contragerii carnale a căsătoriei și numai întru atâta nu voesc a admite în *γάμος* sau nuptiae. În acest înțeles adeseori chiar și cuvântul sponsus și sponsa îl țin străin de Iosif și Maria.³⁾

În timpul mai vechiu să pot numi numai s. Ambrosiu și s. Chrisostom ca și contrari de valoare, cari mai cu samă în urma supozițiunii false, că Iosif ar fi trăit pe timpul crucifigerei lui Hristos, au tras

¹⁾ Palmieri numără mai multe elemente, cari ocură la *matrimonium prout est res permanens*, de acele se țin ca cauză principală *vinculum*, carele se naște de necesse și imediat din contract, quo ambo formaliter conjuncti sunt et formaliter constituuntur in actu primo unum completum principium mutuae copulae et per eam generationis.

²⁾ P. III. q. 29 a. 1 in c. — Cu privire la motivul de congruență mai întâiu amintit în epistola către Efesenii de s. martir Ignatiu (la Toma al treilea) ut partus ejus diabolo celaretur etc., cu privire la care Maldonatus (la Math. I. 18) să dechiară, că el nu-l înțelege, însă nice cutează al micșora, atragem atențiunea lectorului asupra frumoasei explecări ce o dă Estius (în 4 sent. dist. 30 §). Estius interpretează astfel: Uude quia B. Virgo virum habebat, nec integritatem ejus nec concipiendi modum perscrutatus est (diabolus); sed, ut ait Basilus, virgines innuptas praecipue observabat, quia virginem parituram ex propheta didicerat. Quodsi extra matrimonium virgo fuisset impregnata, virginum illum conceptum et partum cognovisset diabolus hoc argumento: concepit extra matrimonium, non ex fornicatione; neque enim id me lateret, qui sum auctor fornicationis ergo concepit de Spiritu sancto.

³⁾ Conf. Hesychius, Homilie despre preacurata Fecioară; Gregoriu Naz. în opul său Christus patiens. Augustinus, sermo 3 in natali Domini.

conclușiunea falsă, că între Maria și Iosif ar fi existat numai o convețuire amicabile și nu o căsătorie adevărată, căci altcum în ce chip ar fi putut Christos să ia soția dela soț și să o deie discipulului iubit Ioan. Cumcă școlastica cu magistrul și învățătorul englez în frunte fără excepțiune apără existența căsătoriei mamei lui Dumnezeu, aceasta are valoare necontestabilă.¹⁾

Nu mai în timpul mai nou s'a sculat iarăși Freisen, ca primul și afirmă, că relațiunea dintre Maria și Iosif nu a fost căsătoria.²⁾

Baza pentru afirmațiunea sa o află el în dreptul de căsătorie al Iudeilor, în înțelesul căruia căsătoria nu se închia nice prin logodnă, nice prin ducerea acasă a miresei ci prin încredințarea în Chuppa (Brauthimmel), ci singura numai prin concubit. Freisen susține, că pânăce acest din urmă nu a avut loc, ambi contraheți încă nu sunt soți de căsătorie. Fiind că Maria și Iosif au fost Iudei, între ei nu a fost căsătorie din cauza relațiunii virginității dintre ei, ci numai o relațiune similită căsătoriei. Fără ca să voim a esercia ostracim, mi-se pare totuși această părere contrazicătoare cu scriptura, și că ia întonează prea unilateral influința de drept căsătoricesc a copulei carnale la închierea căsătoriei iudaismului biblic și talmudic, ba că pune prea puțin pond și pe consensul teologilor catolici.

Timpul închierii acestei căsătorii. Acuma dacă existența căsătoriei mamei lui Dumnezeu o presupunem ca și o convingere primită în genere de către teologia catolică din prezinte, totuși mai stă încă înainte-ne întrebarea după timpul închierii aceleia. Susta deja o adevărată legătură de căsătorie între Maria și Iosif atunci, când înțără evenimentele, ce se descriu la Luca I. 26 s. c. și la Math. I. 18. s. c.?

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Discursurile prezidentului Asociațiunii Iosif Sterca Șuluf de Cărpentis cu ocaziunea sărbătorilor Asociațiunii ținute în Sibiu la 19 Aug. n. 1905 și zilele următoare, pag. 27. Sibiu 1905.

„Sămănătorul” Revistă Literară. Anul IV. Nr. 41. N. Iorga. — Generația cea nouă în armată. St. O. Iosif. — Un imn francez lui Eminescu (după Lucien Bazin.) N. Dunăreanu. — Cantonul lui Mocrea. I. Bărsanul. — Soldații mării (poezie). I. Scurtu. — Eminescu și Schopenhauer. A. Seca. — Dor de acasă (poezie). Eatma. — Vedenie (poezie). Cronică: N. Iorga. — „Chipuri dela mahala” de d-nu N. N. Beldiceanu. — „Răvașul”. — Discursurile dlui A. Șulufu la „Asociațiune” I. Scurtu. — Un imn francez lui Eminescu. — Pomenirea lui Cipariu în societatea filologică ungreasă. — „Făt-Frumos”. — „Junimea literară”. — „Luceafărul”. Numărul 25 bani.

¹⁾ Capisuchius citat la Benedict XIV l. c. zice: (constat) totam scholam cum magistro et angelico doctore in affirmantem sententiam conspirare, et omnes sanctos Patres bene perpensos idem dicere.

²⁾ I. Freisen, istoria dreptului canonic până la decadența literaturii gloss. Tubingia, Fues 1888. Conf. pag. 83 și urm.

„Junimea literară”. Revistă literară-științifică. Nr. 10. Cuprinsul: Ilarie Chendi. — Alexandri. Scrisori: 1) Alexandri către S. Fl. Marin; 2) și 3) Alexandri către A. Hurmuzachi; 4) și 5) Alexandri către O. Dljanschi. A. Hurmuzachi. — Alexandri în Cernăuț. Alexandri către soția sa (scrisoare). George Tofan — Alexandri și Bucovina. V. Loichiță — Ei (versuri). Dr. George Popovici — Cugetare. Lian — De atunci (versuri). V. Loichiță — Rămâi (versuri). De ziua ei (schită, Premiul „Junimei Literare”).

„Revista noastră”. an. I Nr. 14. Cuprinsul: Ioan Gorun — „Pe urma dragoștei”, drama d-rei Elena Văcărescu. Maria Cuntan — Visez (poezie). Carola Ungarth — Hai la crin! (nuvelă). Emil A. Chiffa Pace (poezie). Getta Miron — Galeria femeilor celebre: George Sand. Constanța Hoș — Martirii (roman). C. Theodorescu — Pastel de vară (poezie). Gh. D. Mugur — În Templu (poezie). A. Tălășescu — Solorin (legendă). Octavian Corordeanu — Română (poezie). Elena din Ardeal — Impăcare (poezie). Din public — Cronică teatrală. Red. — Răspunsuri. Numărul 30 bani.

N. Iorga: Istoria Românilor în chipuri și în icoane. București 1905 pag. 222 prețul 2.50 cor.

N. Iorga: Neamul românesc din Bucovina. București 1905. Editura institutului Minerva, pag. 254 prețul 2.50 cor.

Augustin Paul: Întră Someș și prut, schițe, impresii, amintiri. Costă cor. 1.30 și se pot procura dela: Librăria Seminariaală din Blaj.

Posta redacțiunii.

I. F. Așteptăm lucrurile promise.

I. H. B. Ne pare rău, dar nu-l putem publica.

Vă rugăm pe viitor ca cele scrise nu le spedați și altor foi, căci stă așa de rău să vezi acele corespondințe publicate în două foi.

Verax. Ce să însemne tonul dușmănos din corespondința spedită. „R.”

Editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa.

Rumân. 1 b. 1905.

In vara trecută, pe lângă
toată seceta mare ce a fost,
totuși în

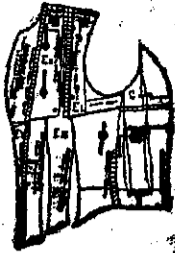
**Prima colonie
de viță de vie de pe
TÂRNAVĂ**

a căreia proprietar e **FR. CASPARI**,
Mediaș 100, Transilvania,

unica în întreaga Ungaria, vița a fost
udată zilnic cu apă în quant de 5 mi-
lioane de litre, drept aceea e sin-
gura care poate liferă vița de vie fru-
moasă și trainică.

**Catalog ilustrat, cu diferite
epistole de recunoștință, să
trimită gratis și franco.**

(25) 2-20

marca fabricol

De mare însemnătate pentru Dame!

Fie care P. S. Dómnă își pòte însa-și pregăti
cu o ușurință de neînchipuit

tală sa după orî ce modă

cu ajutorul aparatului de croit talie pentru dame

inventat de **Anton Guschelbauer**. A fost censurat de academie.
și poșede nenumărate scrisori de recunoștință.

Își are patenta și e scutit prin lege în tóte statele culte.

Prețul unui aparat e 3 cor. franco rambursat.

Se caută agenți

Prospecte să trimit la cerere gratis

Cu tóta stima:

Antal Guschelbauer.

Sopron.

17 (46 - 52)

Senegin contra tusei, răgu-
șelii, durerii de piept,
ofticei, tusei măgărești, catarului astmei,
greutății de respirat, lingoarei și tusei
săci. **Vindecă sigur și repede.** Prețul
1 cor. 20 fil. și 2 cor.

Capsic unsoare. Contra durerii
de oase, podagrei, reumatismului, răce-
lelor, durerilor de cap, dinți și nervi,
precum și scrintiturilor. Cele mai îm-
bătrânite boale le vindecă. Prețul 1 cor.
20 fil. și 2 cor.

Centarin. Contra morburilor de
stomac, precum: lipsa de apetit, mis-
tuirea rea, catarul și aprinderea de
stomach, greața și vomarea, sgârciurile
cele mai grele. Leac sigur. Folosește
și la curățirea sângelui. Prețul 1'20
și 2 cor.

Kaljodsarsaparil. Mijloc ex-
celent pentru curățirea sângelui la
sifilis, morburilor tineretelor 1 sticlă
2 cor.

Laxbonbons. Închiderea scau-
nului e cauza diferitelor morhuri, pecum
palpitarea de inimă, amețeli, dureri de
cap și altele. Deci cine suferă de în-
chiderea scaunului numai de cât se co-
mandeze **Laxbonbons**, zaharele purga-
tive, plăcute și dulci la luat. Prețul
1 cor.

Chemicale, drogue, legături și bandage-
rie chirurgice. Instrucție pentru prepararea
diferitelor vinarsuri, liqueruri, rum și altele.
Teuri rusece, parfumuri, săpunuri, crem ex-
celent pentru față și mâni. Articoli cosme-
tici, oleu pentru păr. Esență pentru picatul
și întărirea părului. Apa de gură și dinți pe
cum și prav. Ori ce fel de articlu din bransă.
Toate foarte ieftine. Faceți întrebare și Vă
veți convinge.

Cornel Demeter,

apotecar în Szászváros, în fața școalei Nr. 41.

(22) 8-10

La expozițiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer
— pentru clopote a lui —

Antoniu Novotny

— în Timișóra-Fabrie —

(24) 40-52

se recomandă spre pregătirea
clopotelor nouă, pe cum la tur-
narea de nouă a clopotelor stricate,
mai de parte spre facerea de
clopote întregi armonioșe, pe
lângă garanție pe mai mulți ani,
provădute cu ajustări de fer
bătut, construite spre a le întorče
cu ușurință în orî ce parte, în
dată ce clopotele sînt bătute de o lature prin aceea ce sînt mântuite
de crepare. — Cu deosebire recomand

— clopotele găurite —

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sînt provădute
în partea superiőră — ca violina — cu găuri după figura S și pentru
aceea aș un ton mai intensiv, mai adănc, mai limpede, mai plăcut
și cu vibrarea mai voluminoșă, de cât cele de sistem vechi, așa,
că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unui clopot
de 461 kg. făcut după sistemul vechi. Mai de parte se re-
comandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător,
— spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer
bătut — ca și spre turnarea de tóce de metal.

Preț-curanturî ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

